

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaali ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 6 • Perjantaina 11. helmikuuta 2005

56. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

**LAATUA
EDULLISUUTTA
AMMATTILAISelta**

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/
kivi-istutustyöt
- Sormuksien
valmistus
- Ja nyt myös
lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIIKE
Juhani Lankinen Ky
Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Vaienneet temppelit ja hiljentyneet kirkkokummut

Lähdeoteos: Paavo Koposen Karjalan kirkkokummut

Säkkijärven kirkko,
yksi luovutetun
Karjalan suurimmista
kirkoista, valmistui
vuonna 1833.

Säkkijärvi

Viipurinlahden länsirannan ja Suomen nykyisen kaakkoisrajan väliin jäävä Säkkijärvi oli saanut oman luterilaisen seurakunnan vuonna 1571. Kirkonkylä kirkkoineen on runsaan kilometrin päässä rajalta Viipurin vievän maantien pohjoispuolella.

Säkkijärvellä on kolme hautausmaata. Vanha eli Pappilan hautausmaa on viimeistä edellisen kirkon paikan vieressä, maantien eteläpuolella. Siellä on myös kenttähautausmaa. Toinen hautausmaa on Säkkijärven keskustassa, kirkon raunioiden vieressä. Siellä ovat myös sankarihaudat. Uusin hautausmaa on Kokkomäellä, pappilan hautausmaan kaakkoispuolella.

Säkkijärven viimeistä edellinen kirkko oli puinen ristikirkko. Liki satavuotiaana sen kunto oli jo huono ja se oli liian pienikin. Seurakunta päätyi rakentamaan uuden kivisen kirkon, joka valmistui vuonna 1833 uuteen paikkaan, metsän ympäröimälle mäelle, jossa se hallitsi ympäristöään. Se vihittiin Kolminaisuuden kirkoksi.

Arkkitehti C. L. Engel suunnitteli kookkaan graniittisen, päätytornillisen pitkäkirkon. Sen pituus oli 30 metriä ja leveys 24 metriä. Säkkijärveläiset laskivat siihen mahtuvan noin 4 000 sanankuulijaa. Tyyliään se oli koreilemattoman

linjakas empirekauden lopun kirkko. Harmaat kiviseinät rapattiin valkoisiksi. Suoria ulkoseiniä jäsensivät korkeat, ylhäältä pyöreät ikkunat. Torni oli kirkon mittoihin nähden matala.

Kaksi pilaririviä jakoi kirkkosalin kolmelaivaiseksi. Sivulaivoissa oli tasakatto, keskilaivassa korkeampi tynnyriholvaus. Kirkon seiniä kiersi aluksi kaksi lehterikerrosta, mutta kun kirkkoa kunnostettiin 100-vuotisjuhlia varten vuonna 1933, poistettiin ylemmät lehterit. Näin kirkkosalista tuli valoisampi, ja kauniit ikkunat pääsivät paremmin näkyviin. Kirkkoon hankittiin 37-äänikertaiset urut, joiden toinen osa oli alttarin puolella. Samaa aikaan kirkko sai kaminoiden tilalle keskuslämmityksen. Istuimia levennettiin mukavammiksi. Altaritauluna oli Kristuksen kirkastumista esittävä maalaus. Valoisa ja vaaleaksi maalattu, jyrkevien pylväiden tukema kirkkosali oli seurakuntalaisten mieleen. Perusteellisesti korjattu kirkko oli ennen sotia niin avara ja hyväkuntoinen, ettei se vieraidenkaan mieles-

Avaran kirkon sisustusta. Alunperin kirkossa oli kaksi lehterikerrosta, mutta vuonna 1933 purettiin ylemmät lehterit.

tä ollut kirkko vaan temp-peli.

Vihollinen sytytti Säkkijärven kirkon 26.2.1940. Vain sen kiviseinät jäivät törröttämään palon jäljiltä. Jatkosodan aikana säkkijärveläiset rakensivat itselleen puisen tilapäiskirkon, jonka venäläiset ovat jo purkaneet. Kirkon irtaimisto pe-lastettiin ja on myöhemmin jaettu lähinnä Kotkan ja Suomussalmen seurakunnille.

Hautausmaat

Säkkijärven kirkonmäen hautausmaa perustettiin uuden kirkon valmistuttua.

Vapaussodan yhdeksän sankarivainajaa siunattiin kirkkomaan takaosaan. Heidän haudallaan oli graniittinen muistomerkki, johon oli kaiverrettu vainajien nimet syntymä- ja kuolinpäivineen sekä koristeeksi hakaristi. Venäläiset siirsivät patsaan jo välirauhan aikana maantien varteen omien sankarivainajiensa muistomerkiksi ja hakkasivat sen takasivulle oman tähtensä. Talvisodan 35 ja jatkosodan 90 sankarivainajaa haudattiin kirkon itäpäätyyn.

Sotien jälkeen venäläiset ovat tuhonneet Säkkijärven kirkonmäen kirkkoineen ja hautausmaineen. He kaatoi-

Sisäsiyuilla TÄNÄÄN

Seurat ja säätiöt koolla 3
Kurkijoen pitäjäesittely..... 4-5
Matka ”Mummolaan” 6
Karjalan palautuskeskustelusta 7
Varo metsän typpilannoitusta 7
Vihreä Kolmio Loimaalla 10 v. 8

vat palaneen kirkon kiviseinät vuonna 1977. 1990-luvun alussa säkkijärveläiset sopivat venäläisten paikallisviranomaisten kanssa sankarihautojen rauhoittamisesta ja muistomerkinn saamisesta niille.

11.7.1993 Säkkijärvi-Säätiö pystytti Lauri Nikusen suunnitteleman kirkkomaassa lepäävien esipolven ja sankarivainajien graniittisen muistomerkinn. Siihen on kaiverrettu ylhäältä valoaan luova tähti, sen alle Säkkijärven kirkon piirteet kookkaan ristin viereen sekä teksti ”Sankarivainajien, omaisten ja esivanhempiemme muistoa kunnioittaen, Säkkijärvi-Säätiö”. Alimpana on säkkijärveläisen kirjailija Erkki Mutrun kaatuneen Yrjö-veljensä muistolle kirjoittaman runon säkeistö ”Sinun vierelläs, nukkuja hiljainen, kun unesi rauha on syvin, sanoo enkeli otsaasi sivellen: nyt, lapsi, kaikki on hyvin”. Patsaan juureen on seudun asukkaita varten kiinnitetty messinkinen tekstilaatta kertomaan muistomerkinn tarkoituksesta.

Sankarihauta-alue on tasoitettu ja nurmetettu. Sen ympärille on rakennettu ketjuaita.

Edellisen kirkon vieressä ollut hautausmaa, jota sanottiin Pappilan hautaus-

maaksi, sai viimeiset siviilivainajansa 1830-luvulla, ennen uuden kirkon valmistumista. Se on Säkkijärven vanhin kalmisto. Sitä kunnioitettiin ja hoidettiin sotiin asti vanhana hautausmaana, ja säkkijärveläiset käyvät siellä vieläkin muistelemassa esipolviaan.

Viimeinkin muistomerkki

Talvisodan aikana Pappilan hautausmaalle avattiin tuntemattomien sotilaiden kenttähautausmaa, johon kätkettiin 104 sankarivainajaa. Jatkosodan aikana luvattiin, että näille haudoille pystytetään muistomerkki.

Lupaus voitiin toteuttaa vasta 5.11.1995, jolloin tohtori Jaakko Numminen paljasti kuvanveistäjä Heikki Häiväojan suunnitteleman ja Suomen valtion kustantaman muistomerkinn. Muistomerkkiin on kaiverrettu suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi teksti ”Säkkijärven kenttähautausmaa. Sodassa 1939-1940 kaatuneen tässä lepäävän 104 tuntemattoman suomalaisen sotilain muistoksi. Suomen valtio”. Tässä kenttähautausmaassa uskotaan olevan myös niitä säkkijärveläisiä sotilaita, joita katosi ja jäi kentälle kotipitäjän rannikkoa puolustaessaan.

Säkkijärven uusi hautausmaa on Kokkomäellä, Pappilan hautausmaan kaakkoispuolella. Se perustettiin jo 1800-luvulla, kun kirkon viereinen hautausmaa kävi liian pieneksi. Kokkomäellä on vielä joitakin vanhojen säkkijärveläisten hautakiviä paikallaan, vaikka venäläiset ovat ottaneet paikan vainajiensa hautausmaaksi.

Säkkijärveläisten on tapana käydä vuosittain kotiseudullaan ja viettää muistohetki sekä kirkkomaalla omien sankarivainajiensa ja esivanhempiensa muistomerkillä että Pappilan hautausmaalla olevalla kenttähautausmaan muistomerkillä. Samoilla retkillään he kunnostavat omaistensa hautoja.

11.2.2005

Lapsuudenystäville

Vietimme viime lauantaina Runebergin päivää, tietenkin torttuja syöden. Sitten olivat vuorossa laskiaissunnuntai ja laskiaistiistai, jolloin nautimme kermatäytteisiä pullia. Raijan päivä sattui keskiviikolle, ja ystävänpäivää vietämme ensi maanantaina. Raijalle ei ole keksitty mitään nimikko-leivonnaista, mutta olen aina pitänyt ominani niitä suklaaleivoksia, joiden päälle on kuorrutettu kaunis R-kirjain. Tiedätte varmaan, mitä tarkoitan.

Ystävänpäiväksi konditoriat ovat yrittäneet kehitellä mitä herkullisimman näköisiä leivoksia ja pullia, mutta vielä mikään niistä ei ole lyönyt itseään niin sanotusti läpi. Ystävänpäiväkulttuuri on meillä vielä kovin nuorta, joten ehdimme vielä ottaa omaksemme jonkun makean, luultavasti vaaleanpunaisen ”höttösen”. (Höttönen on keskisuomalainen nimitys kaikille leivonnaisille.)

Vaikka virallisesti me suomalaiset olemme

viettäneet ystävänpäivää vasta hyvin lyhyen ajan, olen sitä mieltä, että olemme viettäneet ystävien päivää aina. Sitä vain ei ole merkitty kalenteriin jonkun tietyn päivän kohdalle, vaan se on voinut olla minä tahansa vuodenpäivänä.

Meille suomalaisille ovat tuttuja sanat naapuri-apu, talkoohenki, lapsuudenystävä. Varmasti meillä kaikilla on joku omakohtainen muistikuva jokaisesta edellä mainitusta asiasta. Olemme saaneet naapuriapua sitä tarvitessamme, olemme myös antaneet apua omalle naapurillemme. Talkoissa meistä jokainen on ollut ja kokenut, mitä on talkoohenki, mitä on tehdä asioita yhdessä samaan päämäärään pyrkien. Lapsuudenystäviä meillä on kaikilla. Heistä kaikki eivät ehkä ole enää elossa, tai emme ole heidän kanssaan kovin usein tekemisissä, mutta muistoissamme he ovat olemassa. Joku onkin sanonut, että parasta antiikkia on vanha ystävä.

Raija Hjelm

*Ystävä on siellä,
missä kolhut
korjataan.*

Kuolleita

Rakkaamme
APTEEKKARI

**Eliisa
HÄMÄLÄINEN**

* 26. 9.1910 Kurkijoki
† 17.1.2005 Pori

Lämmöllä muistaen

Hilja-sisar
sisarusten lapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät

*Vei kotiin Herra jo uupuneen,
elon pitkän kulkea antoi.
Otti syliinsä vanhan ja väsyneen,
hänet rauhan rantahan kantoi.*

Siunattu Ulvilassa lähiomaisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta ja kiitos kaikille tättä hoitaneille.

Muistettavaa

– **Turun Karjalainen Näyttämö järjestää Iltamat Ystävänpäivän merkeissä** lauantaina 12.2. klo 17.00 Turun Karjalatalolla, Itäpellontie 2. Lau-lua, leikkiä, liikuntaa... Kahvia, pul-laa, arpajaiset...

– **Hiitolan Pitäjäseuran** tarinalta ti.15.2. klo 18 Tuomarink. 2, Pori. Katselemme videoesitystä Hiitolaan tehdyiltä kotiseutumatkoilta. Karikki uudet sekä entiset ”tarinoijat” ovat tervetulleita.

– **Hiitolaisten ja kirjulaisten** ke-vään 2005 tarinaillat alkavat ti 15.2. klo 17 Käkisalmi-salissa Karjalatalos-sa, Käpylänkuja 1, Helsinki. Ohjelman

alustuksena videoesitys, jolla Hellin Merta (s. Vartio) muistelee olemista ja elämistä Hiitolassa. Olet sydämelli-sesti tervetullut mukaan.

– **Hiitolan ja Kurkijoen sukututkimuspiiri** kokoontuu to 17.2. klo 18 Karjalatalon Wärtsilä-salissa, Käpy-länkuja 1, Helsinki. Hahmotamme pi-täjäimme kylien kautta: vuorossa Kur-kijoen Lopotti ja Hiitolan Kirkonkylä.. Jatkamme sukututkimustietojen vaihtoa. Saapua voi jo klo 15 alkaen. Tervetulleita ovat kaikki hiitolaisia ja kurkijokelaisia sukuja tutkivat. Lisä-tietoja tarvittaessa Veikko Revolta puh. (03) 762 2147 ja sähköposti veikko.repo@hotmail.com.

NIMIPÄIVÄT

pe 11.2. Talvikki	ke 16.2. Kai
la 12.2. Elma, Elmi	to 17.2. Väinö, Väinämö
su 13.2. Sulo, Sulho	pe 18.2. Kaino
ma 14.2. Voitto, Valentin, Tino,	la 19.2. Eija
Ystävänpäivä	su 20.2. Heli, Helinä,
ti 15.2. Sipi, Sippo	ma 21.2. Keijo

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Montako ihmistä huk-kui Titanicin haaksiri-kossa?
2. Minä vuonna alkoi kou-luradiotoiminta Suo-messa?
3. Minä vuonna Titanic upposi?
4. Missä rakennuksessa sijaitsee Väinö Aalto-sen Tulevaisuus-nimi-nen pronssiveistos?
5. Mikä ramada on?
6. Kuka oli ulkoministeri-nä Lipposen II-hallituk-sen aloittaessa?
7. Mikä on kirsu?
8. Mikä eräällä urheilu-lajille nimensä anta-nut maailmankuulu kyllä sijaitsee Kreikas-sa?
9. Mikä on se tärkeä pohjoinen työkalu, joka on pitkä tervattu köysi, jonka päässä on rengas?
10. Minkä entisen kun-nan nimellä perustet-tiin hallitus Talviso-dan puhjetessa?

– **Kalakurjet.** Nikolain-pilkki Pyhäjär-ven Vaapukkarannassa su 27.2. Ko-koonntuminen klo 10. Ilm. 25.2. men-nessä Sainille puh. (02) 763 1442 tai 040-7709853 (tarjoilun vuoksi).

– **Kurkijoki-Säätiön** valtuuskunnan kokous la 12.3. Loimaalla.

– **Kurkijoki-Seura ry:n** vuosikoko-us su 13.3. Karjalatalolla Helsingis-sä.

TALKOOT KURKIJOKI-MUSEOLLA

tiistaina 15.2. klo 11 alkaen. Järjestetään yhdessä museon valokuvia ja kiinnitetään kuvia taustapahveille. Kurkijoki-tietämys ei ole välttämätöntä, vaan kaikki museo-työstä kiinnostuneet ovat tervetulleita! **KAHVITARJOI-LU!** Ilmoittauduthan etukäteen p. 050-403 6050 / Maria Kauppinen tai kurkijokimuseo@auria.net.

TILAUSHINNAT:

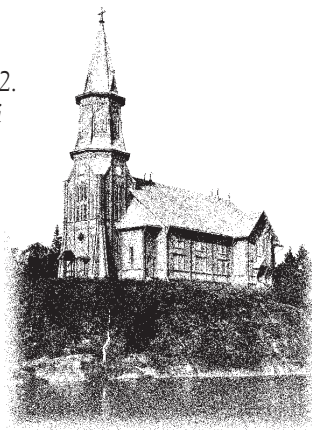
vuosi	35 euroa
6 kk	20 euroa
3 kk	12 euroa
Pohjoismaat	39 euroa
Muualle	46 euroa

E-mail: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSOP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki
ISSN 0782-5668

Hartaus sunnuntaiksi 13.2.
1. paastonajan sunnuntai

Johtaen, nostaen, varoittaen

Ollessani noin 11 vuoden ikäinen koulussani oli reipas us-konnonopettaja. Tämä eläkeiän kynnyksellä ollut, toimelias mies, piti päivänavauksia, joiden aikana ei nuokuttu eikä haukoteltu. Jollain ihmeellisellä tavalla hän sai salillisen op-pilaita myös laulamaan. Ehdottomana suosikkini oli virsi “Joutukaa sielut, on aikamme kallis”. Virsi laulettiin aina ko-konaan - ei laahaten, vaan ryhdikkäästi ja kovaäänisesti. Eri-tyisen painokkaasti kajautimme toisillemme “ei elon tiellä nyt nukkua auta, vaarat ne vaanivat vaeltajaa”. Vaarana saattoi väijyä lähestyvä matematiikan koe tai tekemättömän kotitehtävän aiheuttama syllisyys!

Kerran opettaja nosti tuon virren keskeiseksi tunnin tee-maksi. Hän kertoi kiinnittäneensä huomiota siihen, että op-pilaat huusivat laupiaan Jeesuksen kulkevan kanssamme tiel-lä johtaen, nostaen, VAAROITTAEN. Syntyneessä keskuste-lussa monet meistä kertoivatkin ihmetelleensä, miten Jeesus viitsii moisia ansoja - vaaroja - asettaa ihmisen tielle. Jeesus-han oli hyvä ja toisten ystävä. Virsi sai näin aivan toisen si-sällön, kun ymmärsin Vapahtajan siinä pitävän ihmisen puolta.

Paastonajan alun Raamatun tekstit kertovat Jeesukseen kohdistuvasta likaisesta pelistä, uhittelusta ja oveluudesta. Itse Kiusaajallakin on sormensa pelissä. Hän on panettelija, parjaaja ja syyttäjä, joka esittää epäilyksensä Jeesuksen toi-minnan oikeutuksesta ja mahdollisuuksista: jos kerran olet Jumalan Poika, niin todista se! Näytä niille! Perustele! Heit-täydy vaaralliselta korkeudelta alas, et ehkä huomaisi ansaa, joka sinulle on viritetty! Mutta Jeesus ei lankea kuoppaan, ei edes silloin, kun Pietari yrittää suojella häntä lähtemästä Je-rusalemiin kärsimystietä kohti.

Kiusa on harmillinen, ärsyttävä, närkästyttävä tahallinen teko tai asia. Se aiheuttaa aina harmia, vaivaa tai riasaa. Kiusaa se on pienikin kiusa. Se kalvaa, sotkee tai pilaa elä-mää. Se tekee ihmisen epävarmaksi, surulliseksi tai lannistu-neeksi. Se lyö toivon, rohkeuden ja ilon lamaan. Inhimilli-nen, kiusaava ihminen on itsekä sydämessään hätäntynyt, vihainen ja onneton.

Virsimuistostani nousee esiin kolme Jeesuksen toiminnalle tyypillistä piirrettä.. Jeesus johtaa, kuljettaa, paimentaa ja suojelee. Hän armahtaa ja antaa synnit anteeksi langenneel-le ihmiselle. Hän opettaa ja ohjaa varoittaen vaarasta. Näin hän suo armonsa, tuo hyvän turvansa ja vie meidät autuu-teen Jumalan luo.

Pirkko Poisuo

Kirjoittaja on Helsingin Malmin seurakunnan kappalainen.

Sanan Voimaa

11.2. Sinä olet minun kallioni ja pakopaikkani. Sinä joh-datat ja ohjaat minua, sillä sinä olet minun Jumalani. Ps. 31: 4

12.2. Sinun käsiisi minä us-kon henkeni. Herra, sinä lunastat minut vapaaksi, sinä uskollinen Jumala. Ps. 31: 6

13.2. Jeesus alkoi puhua opetuslapsilleen, että hä-nen oli mentävä Jerusale-miin ja kärsittävä paljon kansan vanhimpien, yli-pappien ja lainopettajien käsissä. Hänet surmattai-siin, mutta kolmantena päivänä hän nousisi kuol-leista. Matt. 16: 21

14.2. Se, joka asuu Korkeim-man suojassa ja yöpyy Kaikkivaltiaan varjossa, sanoo näin: “Sinä, Herra, olet linnani ja turvapaik-kani. Jumalani, sinuun minä turvaan.” Ps. 91: 1-2

15.2. Hän antaa enkeleilleen käskyn varjella sinua, missä ikinä kuljet, ja he kantavat sinua käsillään, ettet loukkaa jalkaasi kiveen. Ps. 91: 11-12

16.2. Kerran Kain toi Her-ralle uhrilahjaksi maan satoa, ja Abel toi lampai-densa esikoiskaritsoja ja niiden rasvaa. Herra katsoi suopeasti Abeliin ja hänen uhriinsa, mutta Kainin ja hänen uhrinsa puoleen hän ei katsonut. 1. Moos. 4: 3-5

17.2. Silloin Herra kysyi Kainilta: “Missä on velje-si Abel?” Kain vastasi: “En tiedä. Olenko minä veljeni vartija?” Herra sanoi: “Mitä oletkaan tehnyt! Etkö kuule, kuin-ka veljesi veri huutaa minulle maasta?” 1. Moos. 4: 9-10

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm
ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoinna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkaph. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vas-tuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisessa sat-tuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu **60** centtiä/mm + alv 22 %

Muut sivut **45** centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alen-nus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse an-nettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Il-moitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joita-kin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin.
Painosmäärä 2000 kpl.

Liisa Paukkunen muistelee

Olen kotoisin Hiitolan Veijalan kylästä. Olin 9-vuotias, kun raittiusyhdistyksen varhaisnuorisosasto perustettiin. Muistan sen perustamiskokouksen, jossa sisareni Jennyn kanssa olimme mukana. Tunnelma oli hyvin innostava! Ohjaajat – kaksi naishenkilöä – olivat muualta. Toisen nimi oli Kyllikki. Jatkotoiminnasta minulla on hataria muistikuvia, mutta hiihtokilpailut olivat iso tapahtuma. Niissä Jenny menestyi hyvin.

Seuraava vuosi oli meidän perheessämme surun aikaa. Äitini kuoli äkillisesti vain 51-vuotiaana. Sisareni Katri oli 19-vuotias, kun hän joutui ottamaan emännän vastuun.

Vuosi 1939 alkoi olla jo levotonta aikaa. Kotona aikuiset puhuivat, ja ne puheet jäivät myös nuoren mieleen. Koulussa välitunnilla, suuren raitapuun alla, pohdimme tilannetta. Koululu loppuikin, kun sota syttyi. Sodan kauhut konekivääritulituksineen, 11-vuotiaana koettuina, ovat muistoissani unohtumattomina.

Rauhan tultua, vuonna 1940, oli lähdettävä evakoon. Minä kuljin isän mukana hevospelillä. Savon-

linnan lähellä olevalla Kallislahden asemalla meidät lastattiin, pitkän odottelun jälkeen, häikävaunuihin. Siellä hevoset ja me ihmiset olimme sulassa sovussa. Ensimmäinen etappi oli Parkanon Lapinnevan kylä. Sieltä muutimme Ikaalisiin, jossa Mansoniemen koulusta sain päästötodistuksen. Ikaalisista menimme Kauhavalle ja sieltä takaisin Karjalaan. Syksyllä 1944, oli taas lähtö edessä – nyt lopullisesti.

Helsingistä tuli kotikuntani vuonna 1947, kun olin 19-vuotias. Olen viihtynyt, ja terveyskin on ollut ihan tyydyttävä. Sisarusten lasten runsaslukuinen joukko on pitänyt huolen, ettei täti ole päässyt henkisesti latisumaan. Kiitos heille!

Näissä mietteissä,
Liisa 76 v.

Ken tietää?

Kurkijokelaisen numerossa 4/28.1.2005 olleen kuvan kaikki henkilöt on tunnistettu. He ovat vasemmalta oikealle Väinö Toivanen, Väinö Granö, puheenjohtaja Oskar Markkula, Toivo Härkönen, Väinö Haglund, Veijo Härkönen, Kerttu Markkula ja Hilja Ojalainen (myöh. Österman).

Viime viikon (Kurkijokelainen nro 5/4.2.2005) kuvassa olleet lapset Elisenvaaran asemalta on myös tunnistettu. Vasemmalta Tyyne Astikainen, Lilli Skytte, Toivo Korhonen, Olavi Kallioniemi, Unto Hölttä, Eero Vesterberg, Iivo Veijalainen ja Martti Möltsi. Sama kuva on julkaistu Kurkijokelaisessa myös 26.4.2002, ja kuvan yhteydessä oli silloin myös kertomus marjanmyyjistä. Kiitos tiedoista lukijoille!

Ovatkohan nämä tytöt laulamassa koulussa vai kenties jossakin juhlissa? Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-4036050 Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Pitäjäyhteisöt ja säätiöt koolla

Karjalan Liitto kutsui pitäjäyhteisöjen ja säätiöiden edustajat koolle Karjala-taloon 5.2. Kokoontumisen aiheena oli pitäjäyhteisöt/ Karjalan Liiton liittokokous 2005. Asialistalla olivat muun muassa Karjalan Liiton sääntömuutosasiat.

Syksyllä pitäjäpäivässä 13.11.2004 jo kuultiin, että Karjalan Liiton liittokokoukselle ollaan esittämässä muutoksia sääntöihin. Liittokokoukseen tulevat esitykset on jätettävä liiton hallitukselle kuluvan helmikuun loppuun mennessä.

Nyt pidetyn palaverin pohjana olivat Karjalan Liiton nykyiset säännöt ja vaaliohjesääntö sekä Pekka Kauton ehdotus uudeksi vaaliohjesäännön neljänneksi pykäläksi, joka koski pitäjäyhteisöjen edustajien

alueellista jakoa. Muutosehdotukset hyväksyttiin ja jätetään sellaisina liiton hallituksen käsittelyyn. Pitäjien ryhmittely puhututti palaverissa olijoita. Pitäjäyhteisöjen edustus käsitellään seuraavassa pitäjäyhteisötapaamisessa ennen Karjalan Liiton liittokokousta.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Karjalan Liiton pitäjätöimikunnan puheenjohtaja Satu Hallenberg. Karjalan Liiton edustajana kokouksessa oli varapuheenjohtaja Sulo Maanonen.

P. P.

Pitäjäyhteisöjen ja säätiöiden edustajat koolla Helsingissä Karjala-talolla. Etualalla Hiitolan edustajat. Oikealta alkaen Teuvo Savolainen, Jouko Hämäläinen ja Mauri Lankinen.

Elisenvaara 2

Elisenvaara, lapsuuteni leikkipaikka,
nuoruuteni hyvästijättö,
miehuuteni toteutumaton haave,
vanhuuteni haalistunut muisto,
olet kahdesti syntynyt,

kahdesti kuollut, unelmissa elävä.
Kukoistit ja kasvoit,
kunnes sota sinut tuhosi,
vieraat ihmiset valtasivat,
veivät kotikyläni, synnyinseutuni,
Elisenvaaran.

Olavi Kallioniemi

Ystävät

Ystävänäpäivä ajoittuu helmikuun 14. päivään. Toivottavasti tuota ihmishyvettä riittäisi muillekin päiville kautta vuoden. Ystävänäpäivä lie nee rantautunut meille sodan jälkeen Ameriikasta. Minun mieleeni ei ole talti- oitunut yhtään erikoista ystävänäpäivää.

Eräs ystävänteko lähimäiselle sen sijaan muistuu mieleeni parin vuosikymmenen takaa. Se, oliko kyse juuri ystävänäpäivästä, on epävarmaa. Taisi olla lähempänä joulua.

Eräs kurkijokelaista sukujuurta oleva kanttori sai kurkkutulehduksen, mikä vei miehen aivan toiseen virkaan, jossa ei tarvinnut veisailia. Kuitenkin hän soitteli kitaransa ja lauleli mielellään pikku tilaisuuksissa. Mieheni ja minun syntymäpäivilläkin hän lauloi kitaransa säestyksellä.

Kyseinen kanttori jäi varhain leskeksi, ja perilliset itsenäistyivät omiin virkoihinsa ja muuttivat kotoa jättäen isän yksiksensä.

Kanttorilla oli vapaa-ajan asunto Merikarvialla joen varrella vähän sivummalla maantiestä.. Siellä hän usein oleili omassa rauhasaan.

Porissa asuessaan hän tutustui erääseen ikäneito-opettajaan. Siitäpä syntyi romanssi. Kanttori ei olisi halunnut salailia, mutta mielitetyn mielestä ei ollut vielä aika julkistaa heidän yhdessäoloaan. Tämä oli saanut hyvin säädyllisen kasvatuksen, joten tapaamisetkin pidettiin salaisina.

Syyspuolella kanttori kierteli Merikarvian taloissa saadakseen riihessä puituja rukiinolkia kuvon tai pari, kuten saikin. Oljet hän vei asunnolleen levittäen savulta tuoksuvaan olkikuvon saunansa lauteille ja pisti saunan lämpiämään. Sitten ei muuta tarvinnutkaan, kuin hakea opettaja Porista lölykaveriksi.

Reissu onnistui hyvin siihen asti, kunnes alkoi metsätie mökille. Naista kun ei sopinut näyttää naapurille, pisti kanttori mukaansa varaaman ison pah-

vilaatikon pohja ylöspäin ystävänsä päähän. Auton ikkunasta näkyi ulos vain iso pahvilaatikko. Kun naapurimiehet olivat hyvin ystävällisiä, he nähdessään kanttorin kuljettavan kovin suurta pahvilaatikkoa ja luultavasti tarvitsevan kantoapua, sydäntautinen kun oli. Ystävällisesti ukot sitten juosta hölköttelivät auton perässä, ettei vain kanttori pääsisi rehkimään itseään sairaalakuntoon laatikkoa autosta nostaessaan.

Pihaan päästyään kanttori otti laatikon opettajan pään päältä, kun samaan aikaan ystävät saapuivat hengästyneinä perille. En tiedä, oliko isäntien ystävänäpalvelus toivottu juuri tuolla hetkellä, mutta tietojeni mukaan ystävyys säilyi kaikesta huolimatta, ja hyvä niin. Se, miten olkikupo toimi saunanlöylyissä, jäänee arvoitukseksi.

Hyvää ystävänäpäivää palveluiden kera tai ilman toivoo

Aino Koppi
Noormarkku

Kaarlo Kojo, Maija Inki ja Helena Aro olivat pääosissa lauanta 29. tammikuuta Turun Karjalatalolla, kun Kurkijokea tehtiin tutummaksi turkulaisille. Väkeä oli paikalla noin 55, osa kuulijoista oli tullut Turkuun pitkänkin matkan päästä.

Karjalaisseurojen Varsinais-Suomen piirin puheenjohtaja ja Kurkijoki-Säätiön luottamusmies Kaarlo Kojo Liedosta esitteli ensiksi Kurkijokea yleisesti. Kurkijoki sijaitsee Laatokan länsirannalla Käkisalmen ja Sortavalan puolivälissä. Käkisalmeen on matkaa linnuntietä noin 40 kilometriä, Sortavalaan noin 60 ja Viipuriin noin 100 kilometriä. Nykyiseltä Suomen ja Venäjän väliseltä rajalta Parikkalan kohdalta on Kurkijoen rajalle matkaa vain muutama kilometri.

Kurkijoen pinta-ala oli 537 neliökilometriä. Pinta-alasta peltoa oli noin neljännes eli 12 600 hehtaaria. Aukkaita vuonna 1939 oli 10 030, joista ruotsinkiel-

siä oli 60. Nämä olivat 1800-luvun katovuosina Pohjanmaalta muuttaneiden ruotsinkielisten jälkeläisiä. Vuonna 1920 oli ollut 10 432 asukasta. Ortodokseja (aiemmin kreikkalaiskatolisia) oli tuolloin 350 henkilöä. Näillä oli oma pieni kirkko.

Muinainen väestö

Ensimmäisten ihmisten arvellaan saapuneen Kurkijoen tienoille noin 8 000 vuotta sitten. He ovat jättäneet jälkeensä kivistä tekemiään tarvekaluja. Noin 3 500 vuotta sitten Kurkijoella on käytetty pronssista valuttuja puukkoja, kirveitä ja keihäänkärkiä.

Tosin karjalaisten arvelaan tulleen Kurkijoelle

vasta 700-luvulla jKr. Heistä todisteina ovat muinaisloydöt. Vauras karjalainen kantaheimo asui Käkisalmen ja Kurkijoen välisellä alueella omien päälliköitensä johtamina. Sen muistoina ovat alueen lukuisat linnavuoret sekä runsaat rautakautiset löydöt.

Käsitykset uskomukset siitä, että muinoin alueella asuneet ihmiset olisivat olleet alkukantaisissa oloissa eläneitä, taljoissa ja rääsyissä kulkeneita viljeljiä metsäkansalaisia, on väärä.. Muinaiset kurkijokelaiset olivat silloisten mittapuiden mukaan hyvinvoipaa väkeä. He tunsivat raudan, rakensivat kiinteät asumukset, kaskesivat, pitivät kotieläimiä, metsästivät ja kalastivat.

Monipuolinen maatalous- ja koulupitäjä

Kurkijoki

Kurkijoen asema oli edullinen. Laatokka, Vuoksi ja Neva olivat oivallisia vesireittejä, ja kun takana olivat rikkaat riistamaat, joista saatiin kysyttyä turkiksia, niin Kurkijosta muodostui luonnostaan merkittävä kauppapaikka.

Monet sodat

Kaarlo Kojo korosti sitä, miten monet sodat ovat vaikuttaneet Kurkijoenkin elämään. Pähkinäsaaren rauhassa vuonna 1323 seutu jäi Novgorodin ja kreikkalaiskatolisen kirkon valtaapiiriin, ja yhdeksi hallintoalueeksi tuli Kurkijoen pogosta. Vuonna 1570 Venäjän sota, joka päättyi vuonna 1617 Stolbovan rauhaan, ja alue joutui Ruotsin alaisuuteen. Tästä alkoi voimakas luterilaistuttaminen, mikä aiheutti suurta tyytymättömyyttä kantaväestön keskuudessa. Seurauksena olikin väestön muuttaminen Venäjän Tverin alueelle.

Toivo Inkisen laskelmien mukaan Kurkijoella asui vuoden 1658 jälkeen kanta- väestöä ainoastaan 6,4 %. Tilalle oli muuttanut uutta väestöä erityisesti Jääskensuunnalta. Kuningatar Kristiina lahjoitti vuonna 1651 Kurkijoen läänityksen kreivi Oxenstiernalle, joka perusti vuonna 1668 kirkonkylään eli, kuten kurkijokelaiset sanovat, Lopottiin Kronoborgin kaupungin. Kaupunki oli aikanaan merkittävä paikka, jossa asui 1600-luvun lopulla yli 100 porvaria. Venäläiset hävitti-

vät kaupungin Ison Vihan alussa vuonna 1710. Muistona kaupunkihistoriasta Kurkijoen vaakunan ylälaudassa komeilee kultainen kruunu.

Kurkijoen seutu jäi Venäjän valtaan Ison Vihan alussa ja virallisestikin Uudenkaupungin rauhan seurauksena vuona 1721. Sen jälkeen alkoi lahjoitusmaakausi, jonka aikana ennen vapaat talonpojat joutuivat lahjoitusmaahovien lampuoteiksi ja joutuivat tekemään ropottia hoveille. Lahjoitusmaakausi jatkui vielä Vanhan Suomen liitetyä Suomen Suurruhtinaskuntaan vuonna 1812. Suomen valtio lunasti sitten 1860- ja 1870-luvuilla maat hoveilta, ja talonpojat saivat lunastaa tilansa omikseen pitkällä maksuajoilla.

Vapausodassa Kurkijoki jäi alun alkaen valkoisten puolelle kauas rintaman taakse. Vapaaehtoiset osallistuivat kuitenkin taisteluihin Vuoksen rintamalla ja Viipurin valloitukseen. Sen enempää talvi- kuin jatkosodassakaan ei Neuvostoliitto valloittanut Kurkijokea, vaan se jouduttiin luovuttamaan rauhanneuvottelujen yhteydessä.

Viimeisissä sodissa erään Kurkijoen kylän, Elisenvaaran asemaseutu tuhoutui pahoin ilmapommituksissa, ja vetäytyvät venäläiset polttivat kesällä 1941 suuren osan pitäjän rakennuksista. Myös rakennusten purkamista ja siirtoa tapahtui neuvostovalloituksen aikana.

Koulut

Kurkijoella oli 37 kylää, joista suurin pinta-alaltaan oli Tervu ja asukasluvultaan Elisenvaara, joka oli rautateiden risteysasema. Sieltä junat kulkivat neljään eri suuntaan: Viipuriin, Lappeenrantaan, Savonlinnaan ja Sortavalaan. Elisenvaara kasvoi pitäjän toinen keskuspaikka, joka sai jopa

oman papin ja seurakuntatalonkin.

Kurkijoella oli 37 koulupiiriä, joista kaksi oli Elisenvaara. Kansakouluja oli 18, joista Sorjon koulu oli ruotsinkielinen. Ennen talvisotaa opettajia kouluissa oli 38.

Pitäjä oli kuuluisa maatalouskouluistaan. Kirkonkylässä oli Kurkijoen Maamiesopisto, joka oli toinen korkeampaa maatalousopetusta antava oppilaitos Suomessa. Sen yhteydessä toimi kaksivuotinen karjanhoitokoulu ja yksivuotinen hevoshoitokoulu.

Elisenvaaraassa toimi kaksivuotinen Elisenvaaran Maamieskoulu ja sen yhteydessä yksivuotinen karjanhoitokoulu, joka tunnettiin Itä-Karjalan tietopuolisen karjanhoitokoulun nimellä. Pitäjässä toimi vuonna 1927 perustettu 8-luokkainen yliopistoon johtava Elisenvaaran yhteiskoulu, joka on niin sitkeähenkinen, että se toimii vieläkin, tosin Varsinais-Suomessa Pöytyällä (ent. Karinaisten puolella). Nimessä on säilynyt Elisenvaara muodossa tai toisessa koko sen toiminnan ajan.

Maatalouspitäjä

Edullisten luonnonolosuhteiden ja tehokkaan maatalousopetuksen ansiosta Kurkijosta muodostui voimakas maatalouspitäjä, joka tunnettiin laajalti viljapitäjänä. Tilojen lukumäärä oli noin 1 100. Tilat olivat pieneköjä ja hyvin hoidettuja. Peltoviljelyn rinnalle kehittyi karjalaisuus.

Suomen ensimmäisen juustomeijerin perusti Kurkijoen Tervunhovin vuokraaja senaattori Gripenberg. Juustomestarina toimi sveitsiläinen Oesch, tunnetun kenraalin ja Mannerheim-ristin ritarin Karl Lennart Oeschin isä. Juuston lisäksi Tervun meijerissä valmistettiin meljää voita, jota valmistettiin myös

Turun Karjalatalolle oli Kurkijoen pitäjäsittelyä kuuntelemaan noin 55 kiinnostunutta kuulijaa. Etualalla muun muassa Pentti Kemppinen (1. oik.) Loimaalta ja Martti Meskanen (2. oik.) Mellilästä.

Pyhäne päivä Matin ja lidan tuvassa

Matti makkaa selkäpiileä tuvasänkys ruokalepiloiltoa, ei ies kuorsuutakkoa kuulu, niiko häne tapoase on ain olt. Vokki voa unettavan tasasie surisuo, ku Iita keträä, ja välil nappaap näppihe uuvan leppien. Iita vierel tuvapenkil päreisen pyyk’kori kannel on valmies kartatuit lepereit melkone läjä. Kartat on niinatist peälekkäin villakorik valkosii villoih peäl, siin lienyö viel kartattavvii ja keträttävvi villoi ens viikkoskii.

Tuva vanhast, laijast levitettäväst puusänkyst alkoa kuuluu rutinoit, ko Matti veäntäytyy kylelliee, nostoa sit toise jalkoase laija ylihe lattijal. Kakistelluo vähä kulkkujoa ja ruiskasuo ruskijan tupakkasylen siihe liita peält täytettävä pesse-

ää. Sit heä kaivoa sinisen lyysyise taskust tupakkalouvan, keäntelyö sitä koprissoa oikei päin ja sit vetteäp peikalokynnel louva pitempeä siuvui myäte, jot suop louvan auk.

Louta onki iha täys, ku justiiha heä sen uuvan aukas. Ruskijaks tupakast käyniel etusormekynnel Matti korttijaap lopin ensiks kätehie ja asettop sen vähäse viuruu vettätyynnhe suupielehie. Kaiveluo sit pöllitupakan, minkä samal pyöräyttämäl työntäap suupieles valmiin vuttovan töröttäävvää loppii.

Iita vilkasuo Mattii päi ja kysäsyö: “Näikähä sitä pitäs koht kiehautoa päiväkohvit? Missähä se poja ruojaki vetelehtii päiväkaunen, ko ei tult ies syönt ajakskoa kottii? Mie ketreän neät lo-

putkii valmiit leppiet, nii sit mie tien tulen liittaa, nii et soahaa kohvii.”

Matti kaiveluo taskustoa pitskalouvan ja ruapasuo tulen tupakkahhie, sit heitteäp tikun liitapesseää. Huokailuo ja puhaltelluo pitkii savupölläyksii, eikä virka mitteä. Kohottautuu viimei jalollee sänkyst ja nosteluo vähäse pöksyjää, tiukkoap vyöremeliiki ja kävellä marnii samantien ovest ulos, virkkamatta sanoakaa.

Pakkashuuru, ovest lyöp iha vaste nuamoaa. Vaik tupakkakkii käryvääki suupieles, ei sekkeä lämmitä yhteä. Läävä nurkal näkky lumes kellertävvi reikiä, ja nyt tulluu yks lisseä. Matti napeloiataa pöksynappiloiata ja kahteluo moantiel päi, jot näkkyiskös siel sitä

poikoa misseä tulevaks kottii päi. Sit keäntyy ja viel kuunteluo, ko Mansikki siel leäväs ynähellyö.. Vissiiki sekkii huasteluo vasikkoase kans. Matti rykkii ja kakistelluo enne tuppaa tulojaa. Siivoiluo lumiset kenkeäse rappuhavuloihi, paukahuttaa kämmeniise välis lopist tupakatumpin siihe rapupielee ja männyö sit tuppaa. Vetteä oven kiin vasite, ettei voa jeä yhteä ravollie.

Iita on laittant jo tulen liittaa ja koataa koussikast vettä kohvpannuu, minkä pohja on vessoavi laija varraa tuvettu. “Näit sie sitä poikaa mis päi?” kyssyy Iita Matilt. “Mie en näht ies variksii”, virkoa Matti ja jatkaa: “Vissiiki se voip suoha aikaseks yöks toase kunno pakkase, ko ei näkynt yhtikäs pilvehattaroa-

kaa misseää päi taivast.”

Matti istuikse pöyvä toaks, ja ottoap siint penkilt vierestäää Käksalme Sanoman ja salusiini narust riipumoa laitetet, heijä yhteiset silmälassiise. Sit auvoap lehen ja siin kohvi kiehumist vuottaissoaa rupijoa lukemoaa. Huulet liikkuu lukemise mukkoa, vaiikkei mitteä iäntä kuulukkoa. Sannuop sit iänehie: “Näkkyy niit Käksalme kaupijoihi ilmoituksii toase olevan lehes. Pätynekkii myöp jottaiki pannaaniloitmitähä nekkii lienyöt, vissiiki jottaiki ulkomoalaisii tavaroit.”

Iital on kohvmylly esliina helmas polviise välis, ja rutina kuuluu, ko pavut soavat jauhoiks. Mylly pantii hellakulmal, ja Iita alko kohvkuppiloihe tuomisen

pöyväl. Sit koatoa kohvmylly louvast poroloit kourahie ja nostaa pannukannta puottoaksie jauhot kopras-taa pannuu. Kiehauttaa kaks kertoa ja nostaap pannun siihe alustallie pöyvä kulmal.

Päiväkohvil

Iita on laittant kolme kuppii pöyväl. Tiije millo se poika tulluu kylält kottii, nii suopha kohvit, ko ei olt syömäskää koko päivän. Sit koateluo kahtie kuppii kohvii ja huomaaki, jot sokertuusa onkii unehtunt tykkänää pöyväst pois. Kurkistaap kummiki ensin maitokannuu, enneko männyö sokerii hakemoa. Matti puottaa kolme sokerpalloa kuppiehie, mitä Iita kahtoo vähä pitkeää, vaiikkei sano mitteä. Matti hämmenteä

Kurkijokea turkulaisille ja vähän muillekin esittelivät Helena Aro (vas.), Kaarlo Kojo ja Maija Inki.

maanviljelysopistossa. Myöhemmin perustettiin Kurkijoen Osuusmeijeri Lopottiin ja pari pienempää kylämeijeriä Tervuun ja Ihojärvelle.

Karjalan radan valmis- tuttua Elisenvaarasta oli hy- vät yhteydet Pietariin. Sin- ne suuntautuvaa maidon- vientiä varten perustettiin Oy Suomen Maitokauppa - niminen yritys, joka muu- tettiin vuonna 1938 Elisen- vaaran Maitokauppa Oy:ksi.

Kurkijoella harrastettiin aktiivisesti hevoskasvatusta ja –jalostusta sekä siihen liittyen hevoskauppaa ja raviurheilua. Kurkijoki oli hevospitäjän maineessa. Siellä tehtiin vuodessa kymmeniä tuhansia kappaleita vempeleitä (parhaim- millaan 80 000 kpl) ja piis- koja (40 000 kpl), joista pi- täjä yleisesti tunnettiin ym- päri maata.

On laskettu, että vuonna 1939 Kurkijoella oli 10 860 nautaa, 1 732 hevosta ja 1 723 sikaa. Kerman vastaan- ottomäärä kyseisenä vuon-

na oli 686 464 kiloa, josta tuottajille maksettiin yh- teensä 4,5 miljoonaa mark- kaa.

Muut elinkeinot

Kurkijoella ollut mitään suurta teollisuutta. Sen si- jaan pieniä yrityksiä ja kä- sityövaltaisia verstaiteja pa- joja oli monenlaisia eri puolilla pitäjää. Oli useita saha- ja myllylaitoksia. Vuonna 1939 Elisenvaa- raan valmistui suurehko ajanmukainen vehnämylly, joka ehti toimia vain muu- taman viikon ennen talviso- dan puhkeamista.

Elisenvaarassa oli myös turvepehkutehdas, kolme puusepänverstaata ja neljä tiilitehdasta. Pitäjä oli mel- ko pitkälle sähköistetty. Kurkijoella oli kaksi liike- pankin konttoria, yksi sääs- töpankki ja peräti yhdeksän osuuskassaa. Kurkijoen Osuuskaupalla oli kuusi myymälää ja Keski-Karja- lan Osuusliikkeellä kolme. Lisäksi oli joukko yksityis- kauppoja ja erikoisliikkeitä. Rantakylissä kalastuk-

sella oli merkittävä asema. Laatokassa tunnettiin yli 40 eri kalalajia.

Harrastustoiminta

Kurkijoella toimi 14 nuorisoseuraa, joissa mo- nissa oli laulukuoro, soitin- yhtye tai urheiluseura. Muutamilla oli omat toimi- talot. Musiikilla oli pitäjäs- sä suuri merkitys. Muun muassa urkutaiteilija Tauno Äikää on kotoisin Kurkijo- elta. Ja laulutaiteilija Martti Talvelan isä Toivo Tirri (myöh. Talvela) lähti Hiito- laan juuri Kurkijoelta. Hän soitti viulua.

Seurakunnassa oli tieten- kin oma kirkkokuoro. Seu- rakunta olikin yleisesti tun- nettu virrenveisuustaan. Harrastus liittyi yksikieli- sen virsikanteleen soittotai- toon. Jokaisen nuoren piti rippikoulun päätteeksi osa- ta soittaa ainakin kaksi virt- tä.. Innokkaina opettajina mainitaan kanttori Siilas Palmu ja Niklas Vallenius (prof. Tapani Valstan iso- isä). 1910-luvulla saattoi seurakunta veisata virsiä

jopa neliäänisesti. Pitäjässä oli useita paikallisia kuoro- ja, VPK:lla oli torvisoitto- kunta, monilla nuorisoseu- roilla oli torvisoittokunta ja muu orkesteri.

Urheilutoiminta oli vil- kasta. Mainittakoon, että Kurkijoella syntynyt Veik- ko Hakulinen hiihti ensim- mäiset palkintonsa Sorjon Nuorisoseuran kilpailuissa. Hänen maailmalla saavut- tamansa voitot ovat kaikkien suomalaisten tiedossa ja suurta urheiluhistoriaa. Lempi Asikainen taas voitti kahdesti Salpausselän ki- soissa. Pitäjässä oli kuusi urheiluseuraa. Naisilla oli naisvoimisteluseura.

Erilaisia yhdistyksiä ja seuroja oli monia. Niistä voisi mainita esimerkiksi kaksi maamiesseuraa, kak- si partiolippukuntaa, suoje- luskunnan osastot, Lotta Svärd –järjestön osastot, raittiusseuroja, NMKY, työväenyhdistykset, poliit- tisten puolueiden osastot. Erityisesti pitää mainita Kurkijoen Marttayhdistys ry, joka perustettiin Kurki- joella 100 vuotta sitten jou- lukuussa 1905. Pitäjässä oli kaikkiaan 16 marttakerhoa. Yhdistys toimii edelleen ja viettää 100-vuotisjuhliaan Loimaalla 20.11. tänä vuonna.

Luonto

Kurkijoki jakaantuu pin- nanmuodostuksen ja maa- perän osalta karkeasti kah- teen erilaiseen vyöhykkeeseen: rannikkoseutuun (rantapuoleen) ja sisämaa- han (salopuoleen). Nämä ominaispiirteet ovat jääkau- den vahvasti muovaamat. Kirkonkylään työntyy Laatokalta 12 kilometriä pitkä vuono. Samanlainen lahti on lähellä Hiitolan pi- täjää sekä lukuisia lyhyem- piä lahtia. Erikoisuutena voidaan mainita Kiiskan- salmi, joka on noin kolme kilometriä pitkä ja paikoit- tellen vain 30 metriä leveä. Rannikon rajaa reunustaa monilukuinen ja –ilmeinen

saaristo.

Rannikolle tyypillisiä ovat avokalliot ja jyrkkärin- teiset ns. riuttavuoret, joi- den väliin jäävät laaksot ja kummut tekevät maastosta vesistöön liittyen luonnon- kauneudestaan unohtumat- toman. Kallioiden välisten alanteiden maaperä on pää- osin kalkkipitoista savea, jonka ansiosta pitäjän ran- nikkoseutu kuuluu koko Karjalan viljavampiin ja sen vuoksi myös varhimminkin asuttuun vyöhykkeeseen.

Salopuolen maasto koostuu puolestaan harjuai- neksista. Sille ovat ominai- sia suot ja särkiksi mainitut soraharjut. Tästä sorapoh- jaisesta kankaasta erkanee kapea kieleke, joka pitä- jämme koillisosassa ulottuu Laatokkaan ja Vätikän ky- län kohdalla muodostaa suositun ja laajaltikin tun- netut Vätikän hiekat.

Kurkijoella on kaksi pie- nehköä järveä ja useita lam- pia. Pitäjän nimen antanut Kurkijoki on Raholanjoen ja Heinjoen yhtymäkohdas- ta alkava noin 300 metriä pitkä Laatokan suusa.

Kasvisto ja eläimistö

Filosofian lisensiaatti, Kurkijoki-Säätiön luotta- mushenkilö Maija Inki Tu- rusta kertoi entisen kotipi- täjänsä kasvistosta ja eläi- mistöstä. Kurkijoella on edullisen maaperänsä ja suotuisan ilmastonsa vuok- si erittäin lajirunsas kasvis- to, joka on rehevää ja sisäl- tää harvinaisuuksia. Tavan- omaisten metsäpuiden li- säksi lehmus ja vaahtera ovat melko yleisiä. Lisäksi tavataan tammea, kynäjala- vaa, pähkinäpensasta, paat- samaa, koiranheisipuuta, kuusamaa, näsiä, koiran- ruusua ja karjalanruusua.

Sinivuokkoa esiintyi laa- joina kenttinä, valkovuok- koa pitäjän keskiosissa. Mäkitervakot ja kulleroke- dot muistuttavat entisistä kotiseuduista.

Lintujen lajikirjo oli myös suuri. Satakieli, ku-

hankeittäjä, punavarpunen, Karjalan peippo, kaisla- rääkkä, ruisrääkkä ja tarha- pöllö olivat Kurkijoelle luonteenomaisia.

Riistaeläimistä olivat kettu, jänis ja kanallnnut 1930-luvulla yleisiä. Hirviä ei sen sijaan noina aikoina yleisesti näkynyt, mutta 1990-luvulla hirvenjalkiä näkyi kotikylissä. Erikoi- sesti villisika ja karhut ovat nykyään varsin yleisiä. Kotipellon reunaan oli viime kesänä rakennettu karhula- va, jolta eräänä iltana oli nähty kolme karhua yhtä ai- kaa.

Tietoja vanhemmista

Turkulaiselle Helena Arolle on käynyt niin kuin monelle muullekin evakko- karjalaisen lapselle. Hän ei ollut kyselty vanhemmis- taan ja vanhemmiltaan hei- dän elämästään Kurkijoella silloin, kun nämä vielä eli- vät, vaan kysymykset ovat tulleet mieleen vasta näiden poismenon jälkeen. Silloin- pa vain ei enää ole ollut- kaan vastausten antajaa.

Helena Aro laittoi syk- syllä 1999 ilmoituksen kur- kijokelaisten yhteiseen ”ää- nenkannattajaan” Sanoma- lehti Kurkijokelaiseen. Hän sai vastauksia esimerkiksi isänsä tunteneilta lehtemme lukijoilta. Hän pystyi jon- kin verran paremmin hah- mottamaan isäänsä noiden kuvausten jälkeen.

Aro kertoi hauskesti muisteluksiaan ja saamiaan kirjeitä. Lyhyt esittely oli tervetullut kevennys hyvin asiapitoisten kahden esitel- män välissä.

Pitäjäesittelytilaisuuden väliajalla syötiin marja- määmiä maidon kera. Pälle juotiin pullakahvit. Turun karjalaiset toivoivat pitäjäesittelyjä muistakin rajan taakse jääneistä pitä- jistä. Niitä luvattiin järjes- tää, jos asioista tietäviä saa- daan alustuksia pitämään.

kuppijooa lusikal, samal ku keänteä lehesivuloit toisel keälleää.

Matti vilkasuo ikkunast, ko huomaap jokun ajavan moantietil mäkkiä alaspäi ja nyt mänjustiisa läävän taa. Keäntyy sit toiselt kylepuolelt kahtomaa ja sit sannuo äänehie: “Kukaha siin aijaa hevosel iha juoksujalkoaa? Lienyö vissii Simo, hevone ku on nii vaalija liinakko. Mis lienyö käynt, ku näk- kyy kottii olevan noi kiire? Eipäs olt aikoa ies tuppaa

tulla, nii ois sattunt suamo- aa kohvitkii, iha vuottamat- ta.”

Iita kurkottoap pullapal- loa ottamoa. Matti lijottoa pullapalastajaa kohvkupis. “Neähä alkoakii olla nii kuivaneit, taitoat ollakii jo viiko vanhoi”, tuumailuo iäniensä Iita. Matti kaiveluo kupistoase lusikal viime- senki pullapalase, mikä on lijont sellaseks lötköks, et- tei meinant ies lusikas mil- leää viisii ies pyssyy.

Iita ryysteä tassilt jo kol-

matta kupillistoa. Iital on kohvkuppi toises käes, mitä hää pitteä koholloa, niiko se ois valmiin kupist lopunkii kohvin tassil koatamoa. Ja lusikka seistä törrötteää ku- pist litan pittäis siint peika- lolloaa kii. Sit koataaki lo- pun kohvin tassil, laskuo kupin pöyväl ja ottoap so- kerpalan tuusast huultensa vällyi. Justiiiko on ryystäse- mäs tassilt, livahuttoap so- kerin suuhuuse.

Lehtki tul vissiiki luvet- tuu, ko Matti taitteluo sen pienemmäks ja ärriteäp ke- ällää rilliise salusiinaru peäl, mist ne löyteä ens ker- ral. Sit kaiveluoop toase lyyssiise rynnästaskust ulos tupakkalouvan. Sen jälkie rupijaa etsimeä housuloihi taskuist, mihihä lienyyp pant sen lopin. Eikä vua lövyv, nii aukasuo louvan, nii siin- hä se makkoa, eikä virkkant mitteä. Tulen soatuvuaa tu- pakkoaseesa, työnteä Matti tikun pitskalouvan taka- puolel, vissiiki ettei palant tikku sattus uuvestoa kättie.

Sit Matti rupijaa iha har- taast tupakoimoa ja samal vuntieraamoa syvällisest tätä muolimamännyö. No- jjoap kyynärpailleää polvii- sa ja huokailuo sillo tällä kahtoisoaa lattijamato rai- toi.

Kartat käyvät sukkela, ko Iita tekkyö leppeitä, lä- jäl kori kannel kohovaa koko ajan. Ensiks heä vet- teää jonkun kerra kartal ih- tiese pai ja sit keviäst toisi- päi, vähä viel pyöräyttele- mäl karta selkäpuolii välis, nii leve onkii valmis pylläy- tettäväks toisii leppeihe peäl.

Kylän kuulumiset

Pihalt kuuluu, ko suksii pannaoo porstuva seineä vast pistyy. Sit tuvaov au- vautuu, ja Väinö tulluo lu- misena tuppaa, Iita hirmus- tuu: “Hetpaikal mäne ulos puistelemmoaa lumet pois ihtestäis. Nehä kasteluo kaik siu voatteis, etkä ies kenkiikää uo yhtä siivont.” Ei siin auttant, ko totella.

Varpaluuta siel tuntuo suih- kivan, ja hattuuki lyyvää seinää, et roikuu. “On se sit ihme ja kumma, ku ei kohta jo aikuine mies muista sii- vota ihtijää enne tuppoa tu- lojooa”, marmattoa Iita tu- vas ihteksie.

“Joks kelpoa?” kyssyy Väinö tuppoaa tullessoa. “Vieläks siin lienyö kohvii tähtien? Mie jo tullessain söin luntakii, ku ol nii kova jano. Myö hiihettii Olavi kans asemal kilpoaa Rouhi- jaisie ast. Kale ei olt vielä- keä tult kottii, eikä ne tien- niet, mihi lienyö Aulikse kans lähteniet.

“Otat sie voileivän?” ky- syy Iita ainuvalt pojaltoaa. “Mie lämmitän vast illaks päivällist potattikeittii, nii jaksat vuottoaa siihe ast. No, ketä siel asemal näit? Oliko päiväjunal kui paljo ihmisi? Vissiihä niitä jou- tilait riitti näi pakkaselkii sin?” “Myö misseää junil oltu. Koha laskettii mäkkiä Penttilöihi kans Kokko- määst. Heil olkii semmone

lepsu tehty, jot siit lens kymmenä metriiki. Onks pulloa lisseää?” Väinö kys- syy.

Matti istuikse sänkynlai- jal ja pylläyteä sit ihtiese pitkäksie sänkyy. Väinö napeloittoa kenkännauhoi auk, ja sielhä onkii lunta, sukavarreskii on kopralline, minkä heä käyp puottamas likaämpärii. Tulluo uuves- toa penkil, toiseskii kenkäs on melkei yhellaine lumva- rasto.

Sänkys alkoaa kuuluu kuorsaus. Uuni peält löytyy kuivii sukkii, joit vähä vali- koituvaa Väinö vettääp ne punaraitaset sukat jalkahie. Vokkiki on alkant hyristä Iitan suoltais lankaa. Pak- kane ulkon senku kiristyy.

Siinhä se män sekkiä tal- vine pyhäpäivä pakkasinnie ja toase tul iltahämärä. To- sissaa taitoap olla kaks pi- mijeää ja piene aikoa va- losoa siin välis näi kesel tal- vie.

Aarre Heinonen

Frans Ribert Järvisen hautakivi on säilynyt hyvin muihin Kurkijoen hautausmailla oleviin verrattuna.

Matka ”Mummolaan”

Se ei ollut ihan tavallisen mummolareissu. Meitä oli kolme serkusta, jotka matkustimme tätimme kanssa Kurkijoelle. Matkaan lähdimme varhain heinäkuuisena aamuna. Oman seurueemme ensimmäiset matkalaiset, tätimme Aili Kullaa (o.s. Järvinen) ja Eeva Eskola (Toivo Järvisen tytär), tulivat mukaan Forssasta, Tuulikki Toropainen (Martta Kurosen o.s Järvinen tytär) puolisoineen liittyivät matkaan Riihimäeltä ja Vilho Jantunen (Elsa Jantusen o.s. Järvinen poika) puolisoineen tulivat matkaseuraan Kouvola.

Olimme ensimmäistä kertaa matkalla mummolaan, jota ei enää ollut olemassa; ainoastaan mielikuvissamme vanhempiemme ja tätiemme kertomusten perusteella. Mummomme Olga Järvinen oli joutunut jättämään kotinsa Kurkijoen Sorjonkylään. Kahdeksan lapsen kanssa oli selvitävä yksin eteenpäin. Hänen puolisonsa Frans Järvinen kuoli ennen kodin menetystä.

Matkallemme olimme asettaneet kaksi tärkeää tavoitetta: kävisimme pappamme Frans Järvisen haudalla ja vanhempiemme kotipaikalla. Olimme varmat, että saavuttaisimme tavoit-

teemme, koska mukanamme oli tätimme Aili Kullaa, joka oli aiemmin tehnyt monta matkaa kotipaikalleen ja jaksoi edelleen lähteä oppaaksemme.

Perille päästyämme matkaseurueemme joutui majoittumaan kahteen eri rakennukseen. Neljä matkaseurueemme jäsentä sai kotimajoituksen, ja me muut majoituimme rantasaunaan, joka osoittautui ihan hyväksi majapaikaksi. Alun perin meille oli luvattu majoitus Hotelli Kurjen vierasmajasta (entinen Raholan koulu), mutta asiat eivät aina mene suunnitelmien mukaisesti.

Ikimuistoinen päivä

Autonkuljettajamme

Jossain kohtaa matkaa mummolaan piti jatkaa jalan. Kosteaa ilmaa näkyy matkalaisten asusteissa.

Erkki oli tilannut meille kaksi taksia, joilla menimme Sorjonkylään. Matkamme lähti myös saman kylän poika Helge Vanhanen, joten mukanamme oli paljon paikallista tuntemusta ja paljon muistoja. Tie määränpäähen oli kuoppainen ja vetinen. Välillä jo luulimme, että matkamme katkeaa tien yli virtaavaan veteen. Tiedossamme oli, ettemme pääsisi autolla ihan perille ja joutuisimme jonkin matkaa kävelemään. Näin sitten kävikin, kun Ladan pohja otti kiinni tien harjanteeseen.

Matka jatkui jalan. Kummisaappaat ja sadevarusteet olivat tarpeen. Hyvätkään varusteet eivät auttaneet kastumiselta, kun tiellä kasvoi puoleen sääreen heinikko. Kastuminen ja tarpominen eivät haitanneet, kun edessäpäin oli tulossa matkamme ensimmäinen tavoite – mummola.

Saavuimme peltoaukeamalle ja siinä teimme ensimmäiset havainnot entisistä asuinsijoista. Kaukana pellolla näkyi yksinäinen omenapuu, ja sinne meidän matkamme suuntasi. Mummolasta oli jäljellä ainoastaan omenapuu ja jossain heinäen seassa rappusten jäänteitä. Tunnelma oli hämmäntävä.

Kuvasimme toinen toisemme omenapuun juurella, kaivoimme muistoksi kedon kukkia ja taitoimme omenapuusta oksia. Söimme eväitä ja saimme kuulla tarinoita naapureista ja elämästä tuossa kylässä. Olimme keskellä peltoa – vain yksinäinen omenapuu muistutti siitä, että tällä paikalla oli ollut vanhempiemme koti. Olimme nähneet ja tunteneet jotain, jota on mahdoton kuvata.

Paluumatkalla kävimme katsomassa Sorjon asema-

rakennusta, joka on tällä hetkellä kesämökinä. Asemalaituri oli jäljellä, mutta ratakiskot oli viety muihin tarkoituksiin. Asutusta ei nykyisin ole Sorjon kylässä; metsää kaadetaan ja tukkirekat matkaavat kylän läpi. Olimme saaneet todellista tuntumaa vanhempiemme lapsuuden ja nuoruuden maisemiin. Ymmärrämme, että nuo maisemat ja nuoruuden muistot ovat siellä asuneiden muistoissa kipeinä edelleen.

Samaan päivään sisältyi myös matkamme toinen tärkeä kohde. Käynti hautausmaalla. Hautausmaalla oli jäljellä vanha siunauskappeli, mutta kovin huonossa kunnossa. Tiesimme, että pappamme hauta sijaitsee melko lähellä siunauskappelia ison männyn juurella. Vaikka löytäisimme tämän männyn, niin ei ollut varmaa, olisiko hautakivi enää paikallaan – näin on tapa nykyisin.

Hauta löytyi ja miesvoimin oikaistiin kallistunut hautakivi. Kivi teksteineen on säilynyt hyvin, ja voimme vain toivoa, että hauta saisi edelleen olla rauhassa. Muistoksi otimme kuvia käynnistämme ja istutimme kukkia. Lyhyt hetki haudalla ja joltain mennyttä aikaa olimme saaneet tallentaa kokemuksiimme ja muistoihimme. Tämän yhden päivän kokemukset osoittivat, kuinka merkityksellistä on käydä juurillaan. Tunteita ja tunnelmia on vaikea kuvailla, mutta kukin meistä serkuksista tunsikin varmasti jotain ainutkertaista.

Kiertoajelut

Olimme nähneet kaksi tärkeintä matkakohdetta. Lisäksi saimme tutustua kiertoajelulla Elisenvaaraan ja kuulumme sen kohteen historiaa. Sortavalassa

Frans Järvisen haudalla serkukset Vilho Jantunen (vas.), Tuulikki Toropainen ja Eeva Eskola sekä näiden täti Aili Kullaa. He istuttivat haudalle ruusubegonian. Vieressä sijaitsevan venäläisen haudan äiti näkyy etualalla.

vietimme kokonaisen päivän. Osa matkaseurueestamme kävi Valamon luostarissa ja osa tutustui Sortavalan kiertoajelulla. Sortavala vaikutti vilkkaalta ja siistiltä paikalta. Teimme torikierroksen ja helteisen päivän innoittamina ostosten joukosta löytyi hellehattu, sandaaleja ja miesten paitoja. Torilla saimme rauhassa tutustua tuotteisiin, kukaan ei tyrkyttänyt mitään. Kaiken kaikkiaan Sortavala oli oikein myönteinen kokemus.

Muutaman päivän reissulla saimme jonkinlaisen käsityksen menetetyistä Karjalasta ja sen nykyisistä asukkaista. Kaunis luonto on jäljellä, mutta viljelykset

ovat päässeet rapistumaan. Kurkijoen keskusta on hiljainen ja ränsistyneen näköinen. Kurkijoen kirkko ja Hotelli Kurki ovat palaneet. Ennen vilkas ja vauraan tuntuinen maanviljelysalu on muuttunut hiljaiseksi syrjäkyläksi, jossa köyhyys näkyy kaikkialla. Asukkaat vaikuttivat tyytyväisiltä, ja taksikuskimme olivat erityisen kohteliaita ja huomaavaisia. Pikkuongelmiakin mahtui matkaan, mutta ne ratkesivat paikalliseen tyyliin ja omalla aikataululla.

Ensimmäinen matkamme mummolaan oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Nyt osaamme hahmottaa, että Kurkijoki on pitkä ja siellä on kyllä, joista yksi on Sorjon kylä. Emme tiedä vielä oliko tämä ensimmäinen ja viimeinen matka – jokin pieni kaippu ja uteliaisuus jäi jäljelle.

Matkamme oli mielenkiintoinen, ja olemme tyytyväisiä näkemäämme ja kokemaamme. Kiitokset suurenmoisesta matkasta tädillemme, jolta saimme kuulla omakohtaisia muistoja ihan aidossa ympäristössä.

Matkalla mukana olivat Aili Kullaa, Eeva Eskola, Vilho ja Kirsti Jantunen, Tuulikki ja Seppo Toropainen.

Vähän lisää hyrristä

Kurkijokelaisen numerossa 4 kertoi Terttu Ketola perinnetietoa nappihyrristä. Nappihyrrä kuului ennen muinoin lasten leikkivälineisiin. Nykylapsi ei liene sillä leikkinyt tai edes oivaltanut, mitä kaikkea napista voisi tehdä. Siinä suhteessa oppitunti oli tarpeellinen.

Useilla kouluilla käydessäni eivät minun opetukseni koskeneet hyrrää. Mutta kirjoitus toi mieleeni toi-

senlaisen omatekoisen lelun, hyrrä sekin. Tekoaineiksi tarvittiin tyhjä rihmarulla sekä rullan reiän täyttävä puutappi.

Tekeminenkään ei käynyt järjen päälle. Riitti, että osasi vähän puukko käyttää. Rulla piti katkaista keskeltä kahtia. Puutappi piti vuolla reikään sopivaksi. Tappi vuoltiin rullan ohuemmasta päästä kuin kynä. Samalla siistittiin hyrrän alapäätä ohuem-

maksi. Napana toimiva puutappi oli tästä päästä lyhyt, mutta yläpäässä tappi oli sen verran pidempi, että siitä sai peukalolla ja etusormella tukevan otteen, jolla hyrrä pyöräytettiin pyörimään.

Tasaisella pinnalla hyrrä pyöri hyvällä vauhdilla aika kauan. Joskus lattialle pudottuaan se jatkoi sielläkin pyörimistään.

Kun perushyrrän oli ensin oppinut tekemään, voi

hyrrään laittaa erilaista lisärekvisiittia. Siihen voi esimerkiksi liimata pieniä rihmanpätkiä tai sen vauhtinapaa voi pidentää. Jokainen oli sitten mestari oman hyrränsä kanssa.

Lapsuuteni leikkikalut eivät olleet rahasta kiinni. Joskin niiden tekemiseen tarvittiin mielikuvitusta, mutta sittenpä niiden kanssa kuluikin aika hauskesti isommassakin sisarusparvessa. Keksimmepä pelata korttia tavallisten postikorttien kanssa. Meillä oli eläin-, pukki-, kukka- ja

vaikkapa lapsiperheitä. Neljä korttia kussakin perheessä, siis isä, äiti, tyttö ja poika kuten Musta Pekka – pelissäkin. Kun ei ollut oikeita kortteja, kelpasivat postikortitkin ihan hyvin. Näin ennen...

Samassa Kurkijokelaisen numerossa Eino Ahokas kertoi ”ykköstilansa” perunasadosta. Hän lupasi tehdä anomuksen katokorvausanomuksen EU:lle. Toivonkin, että hän olisi niin kiltti ja laittaisi anomuksensa liitteeksi meidänkin katotietomme. Mei-

dän 13 siemenperunasta tuli satoa vain neljä pientä perunaa. Samalla voisi mainita, että meidän kartanolta häviää joka kesä kattila, jossa noita perunoita keittelemme. Meiltä lienee jo 10 keittoastiaa kadonnut.

Kohta näemme, kuinka satomme on tänä vuonna talvehtinut, sillä menolippu on jo maksettu. Nyt jäädäänkin odottavalle kannalle. Ensi kesän matkat kotiseudullemme alkavat jo täytyä.

Aino Koppi
Noormarkku

Mielipide

Karjalan palautus- keskustelu ja Karelia-lehti

Olen iloinen, että Suomessa löytyy naisia ja miehiä, jotka aikaansa ja voimiaan säästämättä ylläpitävät keskustelua pakkoryötetyn Karjalamme palauttamisesta sen alkuperäisille omistajille eli karjalaisille, jotka ovat asuttaneet tuota menettämäämme aluetta jo useita tuhansia vuosia. Täten aluetta voimme todella kutsua heimomme ja sukujemme perintömaaksi! Sitä oikeutta ei voi millään suoda venäläisille, jotka ovat asuttaneet aluetta viimeiset kuusikymmentä vuotta.

Tämän kauniin kotiseutumme tuhosivat ja ryöstivät Neuvostoliiton diktaattori Stalin ja sen armeijakunnat. Koko Suomi oli silloin samassa tähtäimessä, mutta urhoolliset soturimme ja lottamme, nykyiset ja

jo manalle menneet sotiemme veteraanit ja sankarivainajina kirkkomaillamme lepäävät vapautemme puolustajat estivät tuon pöyristyttävän yrityksen.

Tänään keskustellaan siitä, että onko meillä oikeutta vaatia Karjalaamme takaisin Suomen yhteyteen. KYLLÄ ON! Kenellä sitten, jos ei meillä. Toivon, että kyseinen keskustelu eläisi voimallisesti aina siihen saakka, kunnes päämäärä on saavutettu. Siihen tavoitteeseen on mahdollisuus päästä vain puhumalla, neuvottelemalla ja pitämällä asia esillä vuodesta toiseen. Jos me siitä vaikenemme, niin se olisi sama, kuin olisimme lopullisesti hylänneet Karjalamme. Sukupolvilta saamamme perintö jopa velvoittaa meitä

siihen!

Tiedän, että joukossamme on myös toisin ajattelevia. Niin on aina. Mutta jos olisimme koko kansana vielä enemmän yksimielisiä tuosta asiasta, päästäisiin tavoitteisiin paljon nopeammin: puhuen – ei aseilla!

Karelia Klubi lähetti hiltajattain näytenumeron. Oli mukava saada se. Suuret kiitokset siitä! Lehti sisältää pelkästään vain hyvää asiaa ja samalla täydentää asiaamme ajavien painoarvoa. On ilo lukea oikeaa asiaa ja tällä tavoin saadaan tietoa levitettyä myös sellaisille, joilla se ehkä vielä jostain syystä puuttuu.

Lopuksi toivomus: jatkaa ja toivotus: jaksakaa! Tukea löytyy.

Eino Vepsä

Kevättäkö?

Tuskin on ehditty vielä edes helmikuun puoliväliin, kun jo ensimmäiset multa- ja siemenmainokset tulla tupsahtavat postilaatikoihin. Siinä sitä sitten viherpeukalot jo innokkaasti tutkivat mainoksia, ja päässä alkaa kuhista mielikuvia, että mitähän sitä ensi kesänä oikein kukkapenkkeihin kylväisi.

Monet tutut kukansienet aina kuitenkin tulee omaankin kukkapenkkiin kylvettyä. Nyt vain vielä malttia! Mutta, jos välttämättä jotakin pitää saada viheriöimään, niin koivunoksathan ne ovat niitä kevätairuita, jotka jokainen

omassa maljakossaan saa varmasti hiirenkorvalle.

Itse yllätyin toden teolla, kun piipahdin erään ystäväni luona - niin eikös siellä ollut jo mustikanvarvut lehdessä ja kukassa! Ainakin minä katselin silmät pyöreinä tuota näkyä. Se on kuitenkin tuossa perheessä tapana.

Kevätaurinko lämmittää ja räystäät tippuvat, valoa riittää jo sekä illasta, että aamusta. Nautitaan keväästä, ulkoillaan ja kohotetaan talven aikana rapistunutta kuntoa!

Terttu Ketola

Laskiainen

*Liirin laarin laskiaista
kaikille pitkiä pellavia.
Laskiaisena ei saanut
kaatua suksimässä,*

*se olis tietänyt, että
kesällä viljat menee lakoon.
Näin muisteli sitäkin aikaa*

Annakaisa

Muistojen kätköistä

Heil ol hyvät suunauhat

mitään jäänytkään.

Isä kertoi myös juoneensa jossakin kylässä niin suolaista kahvii, että piti nousta seisaalleen lainuumaan (nielemään). Ennen laitettiin jossain myös vähän suolaa kahvin sekaan.

Setäni, joka toimi rautatien palveluksessa, kertoi tämän tarinan. Virkamiehet lienevät arvonsa tuntevaa väkeä. Sattuipa virkamiehen silmään tarkastusmatkalla jonkinlainen risu tai roska, josta käytiin seuraavanlainen keskustelu alaisen ja päällikön välillä: - Tuossa on roska. - Olkoo vaa. - Ottakaa se pois! -

Olkoo siin. - Ettekö te tiedä, että minä olen Elisenvaaran asemapäällikkö! - Ole vaa! Tarina ei kerro, kuka sen roskan korjasi.

Ennen talvisotaa Kurkijoen kirkkoherrana oli Heliövaara. Hän ajeli rouvan kanssa hevosella jonnekin, ehkä toimittamaan virkatehtäviään. Tulipa vastaan kävellen Matti Otsanlahden kylästä. Hänen sanottiin olevan ns. yks’niitinen. Minäkin muistan tämän Matin sotaajalta. Hän kävi töissä meidänkin kylässä. Silloinhan työntekijöitä tarvittiin. No, Matti tuumasi Heliövaaral-

le: ”Hiä poika nappas ämän karrii ja läks ajelemaa!”

Meidän kylässä asunut Matilda-mummo joutui evakkona Kurikassa ns. uskovaiseen taloon. Talon tytär kertoi rukoilleensa, että hänen saippuankeittonsa onnistuisi. Matilda totesi siihen: ”Kaikkii sitä nyt rukoillaaki!” Tytär vetosi raamatun henkilöön, Joosefiin, että hänkin aina rukoili työnsä onnistumista. ”Mutta ei se Joosef saippuuta keittäntkää!” Matilda vastasi.

Minulla oli vuosikymmeniä sitten työtoveri, joka oli Keski-Suomesta kotoisin. Tämä työtoverini oli toppakka naishenkilö, joka sanoi aina, ettei anna kenenkään sortaa itseään. Väki-valtaisista miehistä hän lupasi tehdä kanankaalia. Hänellä oli paljon erilaisia tarinoita kerrottavanaan. Yksi tällainen tarina on hänen lautamiesisältään.

Käräjillä oli hyvin varakas, konkurssin tehnyt henkilö. Valalla kun piti vannoa varattomuus, niin tämä henkilö luki virren sanoin: ”Mä sain niin ylen runsaasti, vaan kaikki on menetetty. Tuhansiin nousee velkani, tuo ammoin kadotettu. Mä tuhlasin kuin mieletön, kuin oisi lähde ollut. Nyt olen köyhä, alaston, on maksupäivä tullut.” Enää ei taida olla koko virttä muunneltunakaan nykyisessä virsikirjassa.

Siellä Keski-Suomessa päin oli joku iso kartano, jonka rouvaa piti kutsuttaman ”Armoksi”. Tulipa joku almunpyytäjä kyökiin kysyen, oliko ”Armo” kotona. Emännöitsijällä lie ollut huonoja kokemuksia, koska hän vastasi: ”En tiedä, onko ”Armoa”, mutta ”Hirmu” ainakin on kotona!”

Jaakon tytär

Tieteellisesti tutkittu

Monta syytä varoa typpilannoitusta

Pitkästä kokemuksesta sekä metsäntutkimustulokista oppineena kehotan kaikkia metsänomistajia varomaan metsän typpilannoittamista. Lannoituksesta hyötyvät aineiden valmistaja, suunnittelijat sekä hankkeen toteuttajat, maksumiehenä on petetty metsänomistaja.

Metsäntutkimus on jo aikaa sitten todennut, että typpilannoitus nopeuttaa lahon etenemistä kuusikoissa. Vaikka kokonaiskasvu ensin paranisi, tukki muuttuu arvottomaksi lahopuiksi. Jos metsässä on yhtään lahoa, ei missään nimessä

pidä lähteä lannoittamaan.

Omassa kuusimetsässäni on jo vuodesta 1988 Metsäntutkimuslaitoksen johdolla tehty kokeita sekä typpiruuduilla että nollaruuduilla, jossa ei ole typpilannoitteita. Aluksi typpiruudun neulasissa tyypeä oli lujasti, sitten se alkoi vähentyä vauhdilla. Lahopuita ja tuulen katkomia on typpiruudulla kymmeniä prosentteja enemmän kuin muilla ruuduilla ja kasvu

”Kulotetussa taimikossa ravintaso on paras.”

hiipuu täysin.

Lannoitus ei vaikuta vain lahoamiseen, vaan lannoitetussa metsässä myrkytuhojen lisäksi tykkylumi katkoo puita, rouskut ja kantarellit katoavat, ja maa heinitty. Uudistaminen on lähes mahdotonta miehen mittaiseen heinikkoon.

Olen seurannut erilaisia männynntaimikoita metsissäni, ja niiden ravinteita on tutkittu. Kulotetussa taimikossa ravinnetaso on paras ja hirvituhot melkein olemattomia, taimikko on suoraa ja tiheää. Niissä taimikoissa, joissa ollut metsä aikoinaan lannoitettiin, on paljon hirvituhoja ja taimet ovat surkeita.

Avohakkuut, kantojen poisto ja hakkuutähteen keräys on ravinteiden ryöstöä seuraavilta sukupolvilta. Heinikossa runsastuvat pienpedot sekä varislinnut, jolloin metsäkanalinnut ei-

vät pääse lisääntymään.

Suomen pinta-alasta on mustikkatyyppistä metsää enää 8 prosenttia, ennen sitä oli 18 prosenttia. Suu-

rimpana syynä tähän vähenemiseen lienevät ojitukset.

Metsolle on tärkeää, että pesäpaikka on lähellä suota, pienikin kosteikko riit-

tää. Itse aion tukkia osan ojista, että metso palaisi metsiini pesimään.

Antti Eklund
maanviljelijä, Loimaa

Antti Eklund on huolestunut myös Virttaanharjun tilanteesta. Korvaamattoman hienoa luontoa ei saisi päästää pilalle.

HELMIKUUN HINTA RALLI

Säästä aikaa ja rahaa!

**Pyydä tarjous Loimaalta
– autoja riittää!**

Mitsubishi Galant 2.4 GDi STW -01
ml. 230 tkm, **ilmast.**, soitin, 2xpyörät
+alut, vetokoukku, met.väri, täyd.hk.
14 900

Peugeot 307 1.6 XS 5d -01
ml. 44 tkm, **ilmast.**, 2xpyörät, lohko-
lämm +sis.pistoke., vetok., kaukol.,
soitin, 1-om, hk. **16 400**

Ford Mondeo Trend 1.8 125hv -01
5-ov ml. 87 tkm, **ilmast.**, CD-soitin,
kaukol., 6xairbag, 1-om, hk. **20 900**

Ford Mondeo 1.8i Ambiente 4-ov -02
ml. vain 29 tkm, **ilmast.**, 2xpyörät, CD-
soitin, 6xairbag, 1-om, hk. **22 800**

Ford Mondeo 1.8 Trend 5-ov -02
ml. 58 tkm, **ilm.**, 2xpyörät, aluv., CD-
soitin, lämm.tuulil., 1-om, hk. **22 900**

Ford Fiesta 1.3 5-ov -98
ml. 80 tkm, huoltok., 2xpyörät, soitin,
lohkolämmittin, 1-omistaja **7 600**

Lada 110 Festival 1.5 16v -04
ml. 8 tkm, CD-soitin, käynn.esto, aluv.,
uudet talvipyörät, 1-om, hk. **8 800**

Nissan Primera 1.6 GX -97
ml. 75 tkm, 2xpyörät, aluv., vetokoukku,
soitin, huoltok. **10 900**

Nissan Almera 1.8 Comfort Aut -01
ml. 82 tkm, **ilmast.**, vetokoukku,
2xpyörät, CD-soitin, huoltok. **15 400**

Seat Cordoba 1.9 TDi Vario -00
ml. 146 tkm, huoltok., 2xpyörät, soitin,
kaukol., lohkol., 1-om **11 400**

Ford Puma 1.7i -00
ml. 85 tkm, 2xpyörät, 8xalut, CD-soitin,
lohko+sis.pistoke **16 400**

Nissan Primera -00
2.0 Sport CVT STW ml. 86 tkm, au-
tom., **aut.ilmastointi**, CD-soitin, 2x
pyörät, aluvanteet, vakionop.säädin,
lohkolämmittin, vetok., huollettu
17 900

Ford Tournéo Connect 1.8 -03
ml. 11 tkm, **ilmast.**, 2xpyörät, CD-soitin,
lämm.tuulilasi, oikea tilaihme,
SHOKKI HINTA 19 900

Focus C-Max 1.8 Ghia -04
ml. 20 tkm, aut.ilmastointi, ajotietoko-
ne, vakionopeuden säädin, kaukoluki-
tus, CD-sotin, lohkolämm., 2xpyörät,
1-om, huoltokirja, takuu! **27 900**

Ford Mondeo 1.8 Trend S 5-ov -04
ml. 13 tkm, **aut.ilmast.**, ESP, 2xpyörät,
lämm.tuulilasi, CD-soitin, sumuvalot,
met.väri **27 500**

Saab 9-3 2.0i 5-ov -00
ml. 99 tkm, huoltok., 1-om, 2xpyörät,
CD-soitin, ajotietokone, sähköikkunat,
HIENO! 18 900

Mazda 323 1.3 GL -98
ml. 98 tkm, huoltok., CD-soitin, loh-
kolämmittin+sis.pistoke, 1-om,
2xpyörät **10 600**

Mazda 626 1.8 Basic 4-ov -00
ml. 69 tkm, **ilmast.**, soitin, 2xpyörät,
aluv., 2xairbag, 1-om, huoltokirja
16 400

Skoda Octavia 1.9 TDi Combi -03
ml. 85 tkm, **ilmast.**, CD-soitin,
2xpyörät, aluv., 1-om, huoltok. **22 800**

VIIKON AUTO!

Focus 1.6 Trend limited 5d -01
ml. 39 tkm, **ilmast.**, sumuvalot,
CD-soitin, kaukol., 2xpyörät, aluv.,
1-om, huollettu
SHOKKI HINTA 15 500

Volvo V70 2.4 170hv Automatic -03
ml. 63tkm, **aut.ilm.**, 8xalut, vetok.,
audio,tavaratilansuoja, monitoimiratti,
vakionop.sääd., ajotietok.,luistonesto,
varash., 1-om, hk. **39 500**

Mitsubishi Carisma 1.6 HB -01
ml. 76 tkm, **ilmast.**, CD-soitin, 2xpyörät,
lohko, ABS-jarrut, keskuslukitus,
1-om, huoltok. **16 800**

Skoda Octavia -00
1.9 TDi GLX Combi, ml. 169 tkm, ajo-
tietokone, aluv., 2xpyörät, CD-soitin,
airbag, lohkol. +sis.pistoke, 1-om, hk.
13 500

Skoda Octavia 1.6 Ambiente -02
ml. 83 tkm, **ilmast.**, 2xpyörät, CD-
soitin, vetokoukku, lohko+sis.pistoke,
1-om, huoltok. **16 600**

Skoda Octavia -02
1.9 TDi 81kw Ambiente ml. 79 tkm,
ilmast., 2xpyörät, CD-soitin, vakionop.
säädin, lohkolämm., vetok., 1-om, huol-
tok. **22 900**

Skoda Octavia Elegance 1.6 FSi -04
ml. 4 tkm, **aut.ilmast.**, vakionop.sääd.,
ajotietokone, CD-soitin, sähkölasit, ESP,
ksenonlähivalot, met.väri **27 700**

VW Golf Comfort 1.6 3-ov -00
ml. 76 tkm, 2xpyörät, soitin, 2xpyörät,
kaukol., 1-om, huoltok. **14 700**

Volvo V 70 2.4 Automatic -01
ml. 105 tkm, **aut.ilm.**, nahkas., 2xpyö-
rät, aluv., CD-soitin, ajotietok. vak.nop.
säädin, sumuv., kattokaiteet **32 900**

ONKS TIETOO VASTAUKSET

- 1 497 ihmistä (tiedot vähän vaihtelevat lähteestä riippuen)
- vuonna 1934
- vuonna 1912
- Eduskuntatalossa
- muslimien paastoai-ka
- Tarja Halonen
- koiran kuononpää
- Marathon
- suopunki
- Terijoki

Ihmettelen

*Katsoin ikkunasta ulos,
mietin, onko talvi vaiko
kevät.*

*Vettä satoi ropisten,
ja helmikuu se on tässä
ihan alussa vasta.*

*Näinkö säät nyt
lämpenevätkin,
että talvikaan ei enää
tule
sellaisena, kuin sen
muistamme?*

*Lapsena mä hiihtäin
kouluun menin
ja kilpailuihinkin
kevätalvisin.*

*Niistä muistot saan mä
mieheheni
nyt, kun vesi ropisee
mulle ikkunaan.*

Annakaisa

Hyvää Ystävänpäivää

Tule tutustumaan Loimaan seutukunnan kehittämis-keskuksen ja Vihreän Kolmion matkailutoimiston toimintaan ja tiloihin **ystävänpäivänä 14.2. klo 11-15.**

Matkailun monitoimimainen Ulla tarjoaa uunituoreiden esitteiden ja loistavien lomavinkkien lisäksi kahvit! Hyvät yhteistyökumppanimme lupaavat hyödyllistä yrittäjäys-, rahoitus- ja toimialatietoa.

Paikalla neuvomassa mm.

- Varsinais-Suomen TE-keskus - Anneli Harju-Autti
- ProAgria Farma - Eila Hoffrén
- Turku TouRing - Nina Soini
- V-S Jokivarsikumppanit ry - Jaakko Taitonen
- Lähde Lähimatkalle -hanke ja Loimaan seudun matkailuoppaat - Eija Martti
- LounaFood -hanke - Esa Anttila
- Loimaan Kuunnelmapäivät - Merja Isotalo
- Varsipuu ry - Mikko Peltovirta ja
- Kehittämiskeskuksen oma väki.

Voit myös varata ajan henkilökohtaiseen neuvontaan numerosta p. (02) 761 1282.

**LOIMAAN SEUTUKUNNAN
KEHITTÄMISKESKUS**
(02) 761 1282

VIHREÄ KOLMIO
LOIMAAN SEUTUKUNTA
MATKAILUTOIMISTO / INFOPISTE
(02) 761 1286

Vihreän Kolmion matkailusitteet helposti mukaasi myös alueen muista infopisteistä: • Loimaan seutukunnan kuntien sekä Vampulan ja Ypäjän kunnan-
virastot ja kirjastot • Alastaro: Matka-Viitala • Aura: ABC Liikenneasema
• Koski: Teboil • Loimaa: Hirvikosken monipaivelupiste, Hirvikosken Kioski, Kahvila
Pahkapirtti, Suomen maatalousmuseo Sarka (kesä). -05), Shell-Loimaa • Marttila:
Härkätien kieväri, Latomäen viinitila • Mellilä: Mellilän Lounaspaikka • Oripää: Shell
• Pöytyä: Kyrön Kulta-Kello, Rihipuoli • Tarvasjoki: SEO • Yläne: Luontokapinetti,
Kuralan kartanotila • Ypäjä: Pajjan maatilamajoitus, Palikkalan Baari ja Puoti.

www.loimaanseutu.fi

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hy-
väksytty lakimies, jolla on
säädetty kokemus ja taito.
Asianajajan toimintaa valvo-
vat Asianajajaliitto ja oikeus-
kansleri. Asianajotoimistot
hoitavat myös maksuttomia
oikeudenkäyntejä ja oikeus-
turva-asioita.

**Asianajotoimisto
HEIKKI RANTANEN**
Varatuomari

Julkisen kaupanvalvostaja
Kauppialkatu 9–11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

**Asianajotoimisto
JARI HEIKMAN OY**
Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen

Turuntie 8–14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan
Aluesairaalaa

KOULULUOKAT / SEURAT Ansaitkaa 700 €

Myydällä ilman riskiä
helposti myytäviä
tuotteitamme!

Soittakaa **010 - 850 47 90**

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

LOIMAAN VIALAN KONDITORIA-KAHVIO

Kauppialkatu 2, puh. 763 2001

Avoinna: Ma - pe 8.30-17

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU

Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä
palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Hymyä huuleen

Sääennuste: ”Jos vappu-
na on lunta katolla, niin on
sitä silloin maassakin.”

....

Eräässä TV-haastattelus-
sa kuuluisalta hiihtäjältä
Juha Miedolta kysyttiin:

”Onko tosi, että eteläpohja-
lainen pitää itseään muita
parempana eli leuhkii?” ”Ei
pirä paikkaansa”, torjui
Mieto. ”Asia on vaan nuo,
kun pohjalaanen rupiaa jo-
tain tekemähän, ja vaikka
kuinka yrittää tehreä ihan ta-
vallista, niin priimaa vaan
tuppaa tulemahan.”

....

Elokuvateatterin lipun-
myyjä hämmästelee: ”Te-
hän olette nyt jo kolmatta
kertaa ostamassa lippua sa-
maan näytökseen?” ”Niin,
mutta kun tuolla ovella joku
kaheli repii entisen joka
kerta.”

....

Kaksi varasta pääsi yht-
aikaa pois vankilasta. He

seisoivat portin edessä ja
katselivat ympärilleen.
”Otetaanko bussi?” ”Oletko
hullu? Kuka sen meiltä os-
taisi?”

....

Opettaja kuulusteli bio-
logian läksyjä. ”Kalle, mis-
sä on kitalaki?” ”Odotas
nyt, se on ihan kielen pääl-
lä”, yritti Kalle muistella.

....

Tarjoukset voimassa: perjantai – lauantai 11.-12.2.2005

Enemmän valinnanvaraa arkeen ja juhlaan!

**Atria Tuore
Porsaan ulkofilee**

5,99 kg

Fazer Puikulat

500-650
g (3,98-
3,06 kg)

1,99 ps

Spar Broilerin filesuikaleet

300 g
(9,97 kg)

2,99

Popsi Nakit
300 g (2,97 kg)

0,89 pkt

Valio Hovi Tuorejuustot

200 g
(9,95 kg)

1,99 rasia

**Lapin Kulta III
tai Karhu III
12-pack**
7,75+1,20 (1,93 l)

**Suomalainen
naudan
paahtopaisti**

TUORETTA & RAIKASTA
**Etelä-Afrikan
vihreä kivetön
rypäle**

**Keskitä ostoksesi.
Kerää Teemaa!**

Spar-merkkejä keräämällä voit ostaa
Teema astioita edulliseen kampanjahintaan.
Keräilyesitteitä ja -merkkejä saat kassalla.
Aloita keräily jo tänään!

Kampanja-aika
31.1.-23.4.2005

Oiittala Teema Kaj Franck 1952

Alko
762 2062

nonstop parturi
040-765 7028

Loimaan
762 2848

Kahvila
762 4432

LOP-Kultapiste
763 2150

Oigatar
762 1413

Ritvan ja Olin
Eines-
keittiö
76368520

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18

**Ruokakauppa
Sinun makuusi**

SPAR